

KAPellen en KRuisen

nummer 48

oktober 2010

Bermmonument: het nieuwe veldkruis

De laatste jaren duiken ze steeds vaker op. Je ziet ze langs de snelwegen, maar ook op secundaire wegen verschijnen ze: de bermmonumenten. Trieste getuigen van een dodelijk ongeval.

Familie of vrienden willen dan op de onheilsplek een aandenken plaatsen: er komt een eenvoudige kruis tegen een boom, er komen bloemen te liggen, een brandende grafkaars.

Wessemerdijk Grathem

Nieuw

Het lijkt iets nieuws, het bermmonument. Mensen willen publiekelijk uitdrukking geven aan hun verdriet. Emoties mogen gezien worden. Men wil iets tastbaars om de herinnering aan de geliefde levendig te houden.

De afstand tot het traditionele veldkruis lijkt groot. Een kruis op een schijnbaar willekeurige plaats, ergens langs een veldweg. De oorsprong van zo'n kruis is vaak niet meer te achterhalen. Toch is er ooit een aanleiding voor geweest. Het kruis kan uit devotie geplaatst zijn, maar een ongeluk of erger nog een moord is even zo goed mogelijk. De huidige bermmonumenten verschillen dus niet wezenlijk van de traditionele Limburgse weg- en veldkruisen. Alleen, de plaats langs een drukke weg verschilt van de in het algemeen meer ingetogen plek van het veldkruis in het landschap. Het voortrazend verkeer biedt weinig gelegenheid voor bezinning en beschouwing.

Wegbeheerder

De vraag is, of de beheerder van een weg, die meestal de wegberm vrij wil houden van aandachttrekkers, gelukkig is met deze ontwikkeling. Men is geneigd te denken, dat de overheid deze vorm van particulier initiatief weinig op prijs zal stellen.

Ed van Gelder constateerde in april 2005 in een artikel in dit blad echter reeds een welwillende houding van de Provincie ten aanzien van een pas geplaatst ongevalskruis in de berm van de weg Brunssum – Kerkrade.

Rijkswaterstaat

Rijkswaterstaat Limburg beheert een vijftal autosnelwegen in Limburg, waarlangs hier en daar een bermmonument wordt aangetroffen.

Een woordvoester zegt, dat de plaats van elk kruis of ander monument in de wegberm apart wordt beoordeeld. In principe staat RWS positief ten opzichte van deze bermmonumenten en men zal altijd proberen om aan een herdenkingsinitiatief tegemoet te komen. De verkeersveiligheid staat hierbij overigens wel voorop. Het plaatsen van of bezoek aan een dergelijk monument kan echter wel problemen opleveren. Dat geldt met name voor autosnelwegen, die voorzien zijn van een vluchtstrook, waarop alleen in noodsituaties gestopt mag worden. Het is dus niet toegestaan om de auto op de vluchtstrook te parkeren om vervolgens bij het monument bloemen te leggen.

Provincie Limburg

De Provincie plaats de problematiek in het kader van haar provinciale Wegenverordening 2008. In deze verordening is het verbod opgenomen om het voor het verkeer noodzakelijke uitzicht op of bij de weg te belemmeren en de veiligheid of de doorstroming van het verkeer op de weg in gevaar te brengen.

Als men een object in de berm van een provinciale weg plaatst, is er dus in beginsel vergunning vereist. Een inspecteur van de provincie zal constateren, dat een herdenkingskruis in de berm is geplaatst - meestal, omdat ter plaatse een dodelijk ongeval heeft plaatsgevonden - en beoordeelt vervolgens, of de veiligheid daardoor in gevaar komt. Is dat niet het geval, bijvoorbeeld omdat een klein houten kruis tegen een boom geplaatst is, dan onderneemt men verder geen actie.

Avantisallee Heerlen

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Swalmerstraat 100
Postbus 470
6040 AL Roermond

Telefoon
(0475)386 781

E-mail
skkl@bisdom-roermond.nl

Website
www.kruisenenkapellen limburg.nl

Bank
57.62.20.159
IBAN: NL58 ABNA 05762 20 159
BIC: ABNANL2A

Doel

De stichting, verbonden met het Bisdom Roermond, is als overkoepelende organisatie sinds 1954 actief betrokken bij de zorg voor kruisen en kapellen in Limburg.

Doelstelling is het adviseren en stimuleren van lokale groeperingen en particulieren.

De stichting adviseert op het gebied van restauratie en onderhoud, alsmede bij het oprichten van kruisen en kapellen.

Kapellen en Kruisen

is een uitgave van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg

Redactie

B.H.H. Brader (eindredactie)
W.J.H. Oehlen

Donateurs

minimaal € 25,- per jaar

Abonnementen

€ 10,- per jaar

ISSN 1875-1644

provincie limburg

**HUIS VOOR
DE KUNSTEN
LIMBURG**

BISDOM ROERMOND

Henk Verbeek en de bermmonumenten

Henk Verbeek (1943) beeldend kunstenaar, geboren en woonachtig te St. Odiliënberg, had in het voorjaar 2010 een tentoonstelling in de kruisgang van het voormalig Karthuizerklooster aan de Swalmerstraat in Roermond.

Naast zijn beelden toonde hij ook een tweetal fotocollages onder de titel "Schone schijn". De foto's geven een beeld van bermmonumenten in Limburg en daarbuiten.

Henk Verbeek

Henk Verbeek vertelt, dat hij als kind gefascineerd was door platgereden beesten op de weg.

Niet meteen na het overrijden, want dan kun je slechts walgen, maar een tijd daarna, als de overblijfselen zwart en platgereden zijn, zodat er slechts een fossiele vorm resteert. Vaak in de vorm van een kruis, waarin Henk Verbeek een zekere esthetiek waarneemt.

Hij laat vele tientallen foto's zien van bermmonumenten uit de omtrek van zijn dorp en uit het aangrenzend buitenland.

Zijn fascinatie voor het fenomeen bermmonument komt voort vanuit het besef, dat op de plaats van dat monument een mens is verongelukt.

Als hij voorbij zo'n monument rijdt, weet hij, dat daar een leven is geëindigd. En wat resteert daarvan? Nadat het stoffelijk overschot is weggehaald, komt er een kort bericht in de krant en verder is er dan niets meer.

Hij kan goed begrijpen, dat mensen die plek voor zich willen bewaren. Zij willen er hun verdriet tot uitdrukking brengen. Vroeger rouwden de mensen behalve thuis vooral in de kerk. Daar konden ze hun verdriet kwijt bij de Moeder Gods en bij de andere heiligen. Voor velen is de onheilsplek thans de gemarkeerde plaats om de overledene vast te houden.

Ben Brader

Klein mirakel bij Anna in Leunen, groot ongeluk bij Anna in Horst

Na een periode van grote hitte raasde op 14 juli tegen de avond een fiks onweer met forse windstoten over Limburg. In delen van de provincie zorgden rukwinden voor grote schade. In Noord-Limburg verloren diverse woonhuizen hun daken, tuinderskassen en maisvelden waaiden plat. De buitengebieden van Horst aan de Maas en Venray waren direct na de korte storm niet bereikbaar voor de hulpverleners, omdat tientallen omgewaaide bomen de wegen versperden.

Ook het buitengebied van Leunen kreeg er flink van langs. Alle reden dus om daags daarna een inspectie te houden bij enkele kruisen en kapellen.

Sint Anna in Leunen

Aan de Scheiweg in Leunen staat een kapelletje, toegewijd aan Sint-Anna en al aan het einde van de zestiende eeuw vermeld. In 2006 werd het heiligenhuisje opgetild en een meter hoger geplaatst, omdat het in de loop van de tijd als het ware in een laagte was komen te staan. Er om heen staan vier lindebomen. In 1990 was al eens een boom omgewaaid, die gelukkig een gunstige kant op viel. Er kwam een passend exemplaar voor in de plaats.

De tocht naar het kapelletje deed het ergste vrezen. Afgeknapte bomen, half afgerukte takken in de kruinen, dakpannen op straat, en omgewaaide bomen tegen gevels van huizen. Zou het kapelletje er nog wel staan? Van ver was al te zien, dat er afgerukte takken bij het bedehuisje lagen.

De ravage rond het Annakapelletje aan de Scheiweg in Leunen

Hulp van Boven

De wind heeft danig huisgehouden in de vier bomen. Grote takken zijn afgescheurd en naar beneden gestort. Alle kronen zijn uit de bomen gerukt, en de omgeving is een ravage. Wonder boven wonder sneuvelde alleen een houten zitbank. Er werd geen dakpan geraakt en het interieur bleef onbeschadigd. Wat hulp van Boven, van Sint-Anneke? Je zou het denken.

Antonius-abt

Niet ver er vandaan, aan de Veulenseweg, staat de kapel die u wellicht kent van de omslag van ons boek *Monumenten van vroomheid. Kruisen, kapellen en vrijstaande heiligenbeelden in Limburg* uit 2004. Dit kapelletje werd gebouwd in 1636 ter ere van Antonius-abt. Hier staan vier eiken rond het bedehuisje, die zo de plek in het uitgestrekte open veld al van verre aanwijzen. Eén van de mansdikke bomen is finaal afgescheurd en op de weg beland, en van een andere knakte een forse tak, die de kapel licht schampte. Dat was alle schade. Bij het kruis tegenover staan twee linden. Hier beperkte de schade zich tot een flink aantal afgerukte takken.

Al met al kun je vaststellen, dat het geluk aan de kant van de monumentjes is geweest. Het aanzien van de plekken is weliswaar voor vele jaren veranderd, maar bomen zijn te vervangen. Die groeien wel weer. Rond Leunen lijken deze gewijde plekjes van devotie niet uitsluitend een geestelijke beschutting te geven!

Sint Anna in Horst

In Horst in het helaas anders gelopen. De storm heeft er voor een groot probleem gezorgd. Op een (graf?)heuvel staat – nu helaas wat verloren op de overgang van het industriegebied naar de velden en weiden – de Annakapel. De eeuwenoude kapel aan de Sint Annaweg is omgeven door een aantal forse lindebomen. Een zware tak werd afgerukt en heeft het dak en de muren flink beschadigd.

De vernielde Annakapel in Horst

Inmiddels heeft men het heiligenhuisje gestut en zijn omwille van de veiligheid hekwerken rond de kapel geplaatst. De Horster stichting bekijkt momenteel samen met de gemeente, hoe het rijksmonument weer hersteld kan gaan worden.

Koos Swinkels

Kruus van Catsop

Bij de splitsing van wegen Het Einde- Horsterweg Catsop, staat op de scheiding van twee erven van de families Vaessen- Brassé in een bloemenborder een houten kruis met afdak en een corpus van aardewerk. Het corpus is een replica van het originele corpus, dat dateert uit de veertiende eeuw en dat zich momenteel bevindt in de Mariakapel van de Sint Augustinuskerk in Elsloo. Voorheen heeft het kruis gehangen tegen de voorgevel van een vakwerkhuis op Het Einde, dat in 1956 wegens bouwvalligheid is gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

In de jaren zestig is het huidige replica geschilderd in bronskleur.

Het gipsen corpus van het kruis op het Einde in Catsop, was na verwerking en verroesting van het binnenwerk aan vernieuwing toe.

Door zijn bijzondere vorm was deskundigheid vereist om van de corpus een sjabloon en afgietsel te maken. Pierre Coumans, op dat moment bezig met een cursus vormgeving en sjabloonteknik in Tongeren België, onder leiding van Roland Menten, heeft dit karwei op zich genomen en op sublieme wijze geklaard. Het corpus siert nu weer het wegkruis op het Einde in Catsop.

Hub Spronkmans en Piet van Mólken

Foto's: Jan Berix

Pierre Coumans

Detail van het corpus

Bie het kruus van Catsop

Wee heet gebeiteld aon de kop?
Waar t'n artiestehand
of waar et'ne boeremins
dee rook nao veld en land?

Wee heet geveuld de depe pijn
en gans de lijensweg
En dat gestoke oet et hout
wee voelt met uuch de sleeg?

Wee heet gebeiteld aon dee kop?
Wee waar zoe euren tollek
Ao Slievenhier? Wee gaof uuch zo
aon us, eur Limburgs vollek ?.

Wee heet de smart begrepe en
ze veur us oetgebeeld.
Eur liechaam gans ineingesjtók
eur pijn us neet verheeld?

Geer hónk aon 'nen awwe moer
veer weite wijer niks.
Meh wat deit ouch de makers naam
bij zoe'ne kruzefiks?

Harrie Loontjes 1949

Mariakapel Brandakkersweg Grubbenvorst verplaatst

Het Mariakapelletje is in mei 1942 in opdracht van de Zusters Ursulinen van het klooster in Grubbenvorst gebouwd door aannemer Boers. Het stond voorheen in een bosperceel van de zusters, gelegen langs de Meerlosebaan, ongeveer 600 meter in westelijke richting van de nieuwe locatie vandaan. Het kapelletje is gebouwd voor de leerlingen die op het pensionaat zaten (de internen) om hier na een gezamenlijke wandeling te rusten, een lied te zingen en een gebed te doen. In 1942 is het kapelletje ingewijd door rector Janssen van het klooster. Een jaar later ontstond de gewoonte, dat iedere klas een beurt kreeg om het kapelletje te versieren.

Fresh Park Venlo

Door de ingebruikname van het uitbreidingsgebied van Fresh Park Venlo diende het kapelletje te worden verplaatst. Gezamenlijk is door Fresh Park Venlo, de dorpsraad van Grubbenvorst en De Historische Kring Grubbenvorst-Lottum is gezocht naar een nieuwe locatie.

Brandakkersweg

Die locatie is gevonden aan de Brandakkersweg. Het is deze plek geworden om onderstaande redenen:

- deze locatie is gelegen dicht bij het dorp Grubbenvorst;
- het gebied wordt door de inwoners van Grubbenvorst gebruikt als wandelgebied;
- het kapelletje ligt nu aan een veel gebruikte wandelroute, de aspergeroute;
- dit perceel is het enige nog authentieke eikenbosje dat in de omgeving aanwezig is;
- in het aansluitend gebied zal door Fresh Park Venlo natuurcompensatie gerealiseerd worden door middel van aanplant van nieuw bos;
- op deze locatie kan het kapelletje weer bieden waar het destijds voor gebouwd is, een moment van rust en bezinning.

Het kapelletje in de touwen

Verplaatsing

De verplaatsing en renovatie zijn gebeurd op kosten van Fresh Park Venlo en zijn uitgevoerd in december 2009 en begin 2010.

De hernieuwde inzegening vond plaats 14 juni 2010, door pastoor J.J.P. Peeters van Grubbenvorst.

Bron: Historische Kring Grubbenvorst-Lottum

Bij de inzegening: v.l.n.r. Pastoor J. Peeters, Sraar Voesten, voorzitter Historische Kring, Louis van de Pasch, woordvoerder Dorpsraad en Charlotte ten Horn - Joosten van Fresh Park Venlo

Leo Sterman stierf al voor zijn dood

Wat er op 17 augustus 1731 precies is gebeurd zal altijd een geheim blijven. Die dag kwam er een einde aan het jonge leven van Leo Martinus Sterman uit Eupen (B). Hij reed met een kar langs het kanaal in Nederweert, over wat nu de Wessemerdijk heet. Door onbekende oorzaak raakte zijn kar van de weg, kantelde en viel bovenop de jongeman, die ter plaatse overleed.

Marskramer

Wat zocht Leo Sterman zo ver van huis? Was hij alleen? En hoe kon zijn kar plotseling omkieperen? Er wordt beweerd dat hij een knecht was, die op zoek naar een baantje in Nederweert was beland. Anderen hielden het er op dat hij een marskramer was, die in de zomer langs de boerderijen trok. Of was hij hier terecht gekomen om in de buurt een vrachtje af te leveren?

Kruis

Aan de Wessemerdijk in Nederweert staat een in grijze natuursteen gehouwen kruis ter nagedachtenis aan Leo Sterman. In het kruis is de tekst gebeiteld: "Ano 1731 den 17 august Leo Martinus Stèrman Jongeman van Eupen door het omvallen van syne kaere is onversehens heir droefich verongluct R.I.P.". Leo Sterman werd in Nederweert begraven. Het doodboek van de Sint Lambertuskerk maakt merkwaardigerwijs melding van dit feit op 13 augustus 1731, dus vier dagen eerder dan de tekst op het kruis. Als wij het doodboek moeten geloven zou Sterman dus vier dagen voor zijn dood al zijn begraven. Vermoedelijk is dit misverstand te wijten aan een fout van de pastoor dan wel van de man die de tekst in het kruis heeft gebeiteld.

Het kruis ter nagedachtenis aan Leo Sterman

Steffensweert

In Eupen, de woonplaats van het slachtoffer, wordt ook melding gemaakt van het noodlottig ongeval. In het plaatselijke begraafboek staat echter vermeldt dat Sterman in het stadje Steffensweert is begraven.

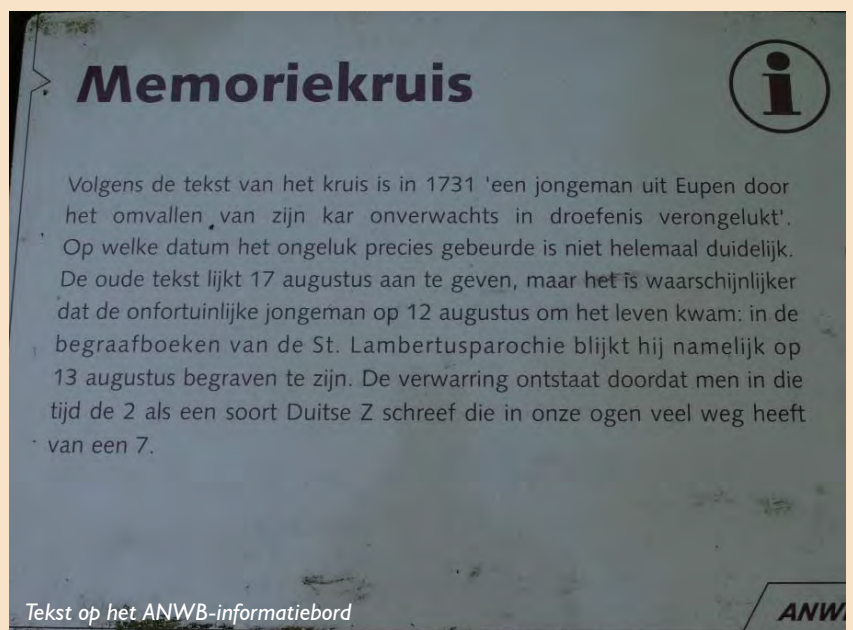
Een tweede onnauwkeurigheid, die ongewild tot geschiedvervalsing zou kunnen leiden.

Waarschijnlijk was Stevensweert bij de schrijver als vestingstadje aan de Maas wel bekend en Nederweert niet.

Ster op het kruis

Het slachtoffer stamde, zo is uit archiefonderzoek gebleken, uit een in de 17de en 18de eeuw in Eupen en omgeving wonende omvangrijke familie. Op de achterkant van het huis Kirchstrasse 17 in Eupen staan in een gevelsteen de namen van Leo's ouders, Peter Sterman en Maria Kaufman, vermeldt. De ster die op deze steen staat is ook terug te vinden op het kruis aan de Wessemerdijk.

Tekst en foto: Chris Willems (Ubachsberg)

Tekst op het ANWB-informatiebord

ANWB

Veldboeketje

Kruisen en kapellen hebben in de loop der eeuwen vele schrijvers, dichters en troubadours geïnspireerd. In onze vaste rubriek 'Veldboeketje' ruimen wij een plekje in voor een romanfragment, gedicht, liedtekst, legende of enkele spreuken; geïnspireerd op de ontelbare monumentjes van vroomheid in het Limburgse landschap of daarbuiten.

Zoals deze keer het pakkende Twentse gedicht 'Kruus an de weg' van de hand van Luk van Geen. Het betreft hier een bewerking van 'Das Kreuz am Weg' van Felix Rutten (1882 – 1971). Dus ook deze keer – bij nader inzien – eigenlijk gewoon weer een Limburgs veldboeketje.

Kruus an de weg

Foto: Jan Jansen (Nuth)

Op 'n dreehook woar de ene weg bieje tooval 'n aander teegnköm
Steet in eenlöstigheid (eenzaamheid) 't kruus, boernlaand
roondum lig wied.

Dee ooit an dit hooft van schaand is sloan in langvervlöagn tied
Wocht helemoal alleen op één van vol, dee ok nich de meuite nöm

Hem hier an te sprekn. In 'n schaa van zienn shearpn deurnhood
Goat in 't verhenneweerd (geruineerd) gezicht ziene oagn zeuknd
roond.

Mer gen hef Em nöadig: wiej zölf en ok oons vee is naa gezoond,
Waarum maak wiej oons dan drok? Ok oonze kunnigheid geet
't good

En 't zeaisel op 't laand wast, 't zoad schöt al wierig in de öar,
Geeld in de knip, genog op 'n balkn en ok in kast en inmaakpot;
Dan woag iej toch nich in disn oethook langs ofgeleagn stroatn?
En 'n duustern hemmel heurt nog altied ziene leste wöar

Dee Hee ooit doadsnoad reup töt zienn en oonzn God:
'Waarum hebt ie-leu mij toch zoa in 'n stek könn loatn?'

Luk van Geen

Kent ook u teksten (romanfragmenten, gedichten, liedteksten, legenden of spreuken) die volgens u in deze rubriek thuishoren?
Stuur ze – mét bronvermelding – op naar: Wiel Oehlen, Swier 47, 6363 CL Wijnandsrade. Mailen kan ook: w.oehlen@planet.nl

Limburgs mooisten (13)

Maria op de Gulperberg

In het Braziliaanse Rio de Janeiro staat sinds 1931 op de 710 meter hoge Corcovado-berg een 38 meter hoog beeld van Christus de Verlosser, uitkijkend over de stad. In het Limburgse Gulpen staat sinds 1935 op de 150 meter hoge Gulperberg een 13 meter hoog beeld van de Heilige Maria Medeverlosseres, uitkijkend over het dorp.

Uiteraard heeft in Gulpen alles een wat bescheidener maatje, maar de overeenkomsten blijven toch frappant. Net als haar beroemde evenknie in Rio, kijkt Maria in Gulpen vanaf Haar hoge standplaats met de armen gespreid, uit over de omgeving aan de voet van de berg. Hier in Gulpen ontwaart Maria louter dorpjes, weilanden, beken en bossen. In Rio wordt Christus geconfronteerd met sloppenwijken De uitnodigende, beschermende armen zijn daar wellicht meer nodig dan hier in Nederland. Of toch niet Het is maar hoe je het bekijkt.

Je bent nooit alleen bij Maria op de berg. Altijd zijn er wel mensen die bij Haar een kijkje komen nemen, wellicht in haar armen geestelijke bescherming komen zoeken. In ieder geval wordt de klim naar boven rijkelijk beloond met een panorama, dat een weldaad is voor het oog.

Het Mariabeeld is in 1935 op initiatief van de 'Mariabisschop' Mgr. G. Lemmens op de Gulperberg geplaatst. Op Hemelvaartdag van dat jaar is het beeld van de Heilige Maagd, onder het toeziende oog van zo'n dertigduizend gelovigen uit de verre omgeving, plechtig ingehuldigd. Het dekenaat Gulpen is bij die gelegenheid plechtig aan Haar toegewijd. Het monument is ontworpen door de kunstenaar Piet Gerrits, gemaakt door Charles Vos en gebouwd door aannemer Lemmens uit Gulpen.

Wie meer wil weten over het monument: er is een gedenkboek uitgekomen bij het 75-jarig bestaan van het monument (onder meer te koop bij de Gerardus-winkel in Wittem).

Tekst en foto's: Jan Jansen (Nuth)

Met dank aan de heer G. Xhonneux (Gulpen)

Maria op de Gulperberg

Studiedag 2010 bestuur SKKL in Maastricht

Op 20 augustus vond de jaarlijkse studiedag van bestuur en contactpersonen van de Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg plaats. Ditmaal werd Maastricht bezocht, waar bestuurslid Toon Jenniskens, tevens oud-stadsarchivaris (en nog steeds stadscultuurhistoricus), liet delen in zijn uitgebreide kennis van de St. Servaas.

Op de foto v.r.n.l. Koos Swinkels (voorzitter), Harrie Knoors (oud-bestuurslid), Ton Boots, Wim Clout (archivaris), Ed van Gelder, Wim van Diepen (penningmeester), Jos Jenniskens, Toon Jenniskens, Ben Brader (secretaris). Op de voorgrond knielend: Wiel Oehlen.

De grafdelver

“Ik heb voor mijn pensionering bij de gemeente gewerkt. Met een collega deden we al het buitenwerk. Vooral de bestrating – er liggen in ons dorp maaskeitjes – kostte nogal wat tijd.

We hadden ook tot taak om op het gemeentelijk kerkhof in voorkomende gevallen de graven te delven. Dat was op dit zogenaamde Nieuwe Kerkhof een tamelijk eenvoudige zaak. Met de graafmachine er naar toe en binnen een halfuurtje was het karwei geklaard.

Maar ik werkte ook nog op het Oude Kerkhof, dat eigendom is van de parochie en dat rond de kerk is gelegen. Daar had de gemeente niets mee te maken, maar men kneep een oogje dicht, als ik in werktijd daar aan de gang moest. Ik kon ten slotte niet tot vijf uur 's avonds wachten, als er na een uitvaart een graf gedicht moest worden.

Na mijn pensionering bij de gemeente heb ik het grafdelven op het Parochiekerkhof aangehouden.

Het werk op het Parochiekerkhof is niet te vergelijken met dat op het Nieuwe. Om te beginnen is het allemaal handwerk. Met een machine kun je nergens bijkomen. Dat gaat dus met de schop, soms wel zo'n anderhalve meter diep. Dat hangt er van af, of het een bijzetting is: dan ligt er al een kist.

Op het Parochiekerkhof is al eeuwen lang begraven, dus als je ziet, wat je daar niet allemaal tegenkomt. In de zestiger jaren werd vaak plastic gebruikt bij begravingen. Dus dan is niet alles goed vergaan. Ik hoef niet te vertellen wat ik dan vind.

Op het kerkhof staat ook een kleine kapel. Die staat er niet bepaald florissant bij. Volgens die mensen van Kruisen en Kapellen gaat het opknappen door een aannemer zeker € 10.000 kosten.

Maar ze willen het zoveel mogelijk in eigen beheer doen en nu hadden ze gedacht - omdat ik ook wel metsel – dat ik daarbij zou kunnen helpen. Het was eigenlijk niet zoveel werk, alleen de muren opnieuw voegen en hier en daar een steen vastzetten. Het werk zou dus eigenlijk best meevallen.

Ik heb gezegd, dat ik er over zou denken, maar ik heb er eigenlijk niet zoveel zin in. Ik heb het druk met mijn kleinkinderen en sinds ik alleen ben moet ik mijn eigen huishouden doen.

Van de andere kant vind ik het toch wel goed, dat die oude monumentjes in stand blijven.

Ik twijfel nog, maar ik denk, dat ik ze toch maar zal helpen.”

'Death Valley' Norbeek

Laat mij U meenemen voor een tochtje langs de rand van wat nu al 25 jaar mijn dierbaar (woon)oord is: het gehucht Schey bij Noorbeek.

Wij gaan lopend van Hoogcruts naar Noorbeek. Dat is een halve kruisweg. Met zeven staties dus: plekken om even bij stil te staan.

Hoogcruts is een gehucht rond een kruispunt van zeer oude doorgaande wegen, de autobanen van de middeleeuwen en lang daarvoor.

Camille O.

De meest markante bebouwing is het ensemble van de grote carré-hoeve met aanpalend klooster, gesticht rond 1500 door de Sepulchrijnen (Kanunniken van het Heilig Graf) uit Sint Odiliënberg. Drie keer brandde het klooster af, voor het laatst in 1979, en tot op heden is het niet herbouwd.

Het wachten is op een Camille O. met visie om het geheel nieuw leven in te blazen.

In de kloostermuur langs de weg naar Slenaken bevindt zich een dichtgemetseld poortje met een houten kruisje.

Het gaf vroeger toegang tot het kloosterkerkhof in het park en het kruisje is afkomstig van het laatste monnikengraf. Thans zijn er geen graven meer te bekennen, maar in 't vroege voorjaar zie je onder de monumentale bomen een stralend wit tapijt van sneeuwkllokjes.

Warme nazit

Op het kruispunt staat sinds mensenheugenis een hoog kruis. Het huidige exemplaar werd op 2 september 1994 ingezegend door de toen nog kersverse bisschop Frans Wiertz met een warme nazit in het buurtcafé voor de hele buurtschap.

Hartstilstand

Wij beginnen te lopen richting Noorbeek en hebben links een prachtig panorama met blik op Schey.

Boven aan de heuvel, waar de weg steil het bos induikt, is de denkbeeldige finishlijn des levens getrokken voor Gerrit Heuver uit Nijverdal in Overijssel.

Half september 2006, net met pensioen, zette deze schoolconciërge samen met zijn vrouw de fietsen op de trein naar Maastricht voor een heerlijke fietsvakantie in het Zuid-Limburgse heuvelland. Helaas voor Gerrit slechts tot hier en nooit meer verder: hartstilstand. De fietsen met bagage stonden nog een paar dagen in onze schuur, totdat ze door de volwassen kinderen werden opgehaald. Ik moet er nog vaak aan denken, telkens wanneer ik een wielertoerist de Wolfsberg op zie hijgen.

Net niet twintig jaar

Wij lopen verder bergafwaarts en zien links het gedachteniskruisje van Guido en Patrick, twee vrienden uit Sint Geertruid, die hier op 3 november 1986 na een avondje stappen met hun auto tegen een boom knalden en het niet overleefden. Beiden haalden net niet hun twintigste verjaardag. Triest.

Klaphekje

Wij lopen door en gaan even verder links door een klaphekje, zo'n honderd meter tot bij het hardstenen memoriekruis van 'JACOBUS BINDELS VAN NOORBEECK 1848', zoals op de sokkel staat gebeiteld. Over het einde van deze bewoner van Schey doet een drietal verhalen de ronde: getroffen door de bliksem; fataal ongeluk met paard en kar; doodgeslagen door collega-koeherders. De archieven van parochie en gemeente laten ons in het ongewisse. Die vermelden niets over de doodsoorzaak.

Kwijnend rozenstruikje

Wij lopen terug naar het klaphekje, even naar links bergaf, bij het kruis op de driesprong rechts en meteen weer links bergop. Na goed honderd meter over deze brede veldweg staat rechts in de berm een eenvoudige blauwe steen met daarop de naam 'THOMAS' en ervoor een kwijnend rozenstruikje. Op een ijsskoude zondagmiddag enkele winters geleden hoorde ik thuis op Schey bij het water geven aan de kamerplanten vreemde geluiden. Ik opende het raam aan de voorkant van ons huis en hoorde luid geweeklaag en schreien van vrouwenstemmen vanaf de overkant van het dal. Even later een ambulance die met loeiende sirene kriskras door het dorp reed. Daarna nog een tweede ambulance en patrouillewagens van de politie. Ik nam mijn fiets en reed de berg af naar Onderschey. Het laatste stukje ging ik te voet. Toen ik op de plek des onheils kwam, zag ik nog net hoe een jongeman (een dertiger?) op een brancard in een ambulance werd geschoven. Zijn sportschoenen staken onder de deken uit. De ambulancebroeders waren hevig ontdaan. Zij hadden de verlaten plek in het buitengebied niet tijdig kunnen vinden. Thomas stierf tijdens een autoritje met zijn vriendin aan een acute hartstilstand.

Killed in action

Wij lopen terug naar de driesprong met kruisje en gaan naar rechts waar we na enkele tientallen meters een driezijdig zuiltje zien uit Naamse steen, dat hier onlangs werd geplaatst op initiatief van een viertal jongemannen van Noorbeek.

In de aanloop naar 65 jaar Bevrijding hadden zij uitvoerig archiefonderzoek gedaan en “oral history” opgetekend uit de mond van senioren die WO II zelf in Noorbeek hadden beleefd. Zo konden zij de identiteit achterhalen van een Amerikaanse soldaat die nabij deze plek getroffen werd door vijandelijk vuur bij de bevrijding van Noorbeek. Vandaar de inscriptie op de zuil onder de roodblauwe badge van de Old Hickory Division: “SSgt (Staff Sergeant) Roy L. Booher/KIA (killed in action) Sep 12, 1944”.

Vrome herbergierster

Wij lopen luttele meters verder, voorbij het pompstation van WML en zien voor een boom een “Mariakeske” op ‘n paal staan, rond de Kerst het kleinste kribke van Limburg, compleet met os, ezel ende schaepkens! Elke avond ontsteekt de vrome herbergierster van de achterliggende groepsaccommodatie hier een kaarsje. En dit niet zonder reden. Een goed aantal jaren geleden kwam een betonmixer de Wolfsberg afrazen, haalde de bocht niet en kwam tegen deze boom tot stilstand: total loss! De onervaren jonge trucker had voor de steile helling niet tijdig teruggeschakeld. Zonder die boom zou het gevaarte zich in de zijgevel van de groepsherberg hebben geboord.

Denis Hartmann

Tegenover dit Mariakapelke op staak zien wij voor een jonge eik een cederhouten kruisje van het vliegermodel op een ijzeren paal. Het is het gedachteniskruisje voor Denis Hartmann die hier op 5 september 1978 op zeventienjarige leeftijd met zijn brommer op weg naar school tegen een bus reed en daarbij omkwam. De eik werd geplant door wijlen zijn vader, die ook het eerste kruisje timmerde voor zijn zoon dat in 1995 werd vervangen door de huidige replica.

Schey

Wij vervolgen onze weg die nu even stijgt en zo weer gaat dalen en zien links het steile weggetje omhoog

Gedenksteen voor Roy Booher

dat naar Schey leidt. Op de hoek een oud smeedijzeren kruis dat hier een tweede leven heeft gekregen sinds 1992. Het vervangt een ouder exemplaar dat bij wegwerkzaamheden ± 1980 verdween, evenals de linde die naamgever was van deze plek: Scheyerlinde. Dit kruis stond voorheen in ‘s Graven Voeren en werd kunstig gesmeed door Jean Balthasar Wolfs (1870-1947). Het werd in Voeren afgedankt en vervangen door een gietijzeren kruis dat men daar mooier vond.

Assassiné par les Allemands

Wij hebben nog een laatste statie te gaan op onze halve kruisweg door dit dodendal dat zo lieflijk oogt. Vlak voor de komborden van Noorbeek

even naar links een holle landweg inslaan. Dan staan wij na zo'n 50 meter voor het hardstenen kruisje ter nagedachtenis van Georges Romedenne, blijkens de inscriptie ASSAS(S)INE PAR LES ALLEMANDS LE 3.9.1944. Deze Belg uit het Waalse Fléron had *Vive la Belgique* geroepen naar *Heim ins Reich* zich terugtrekkende Duitse soldaten. Prompt werd hij aangehouden en meegevoerd via de Voerstreek naar Noorbeek waar gepauzeerd werd. Het dorp uitmarcherend besloten de Duitsers zich van deze lastpost te ontdoen. Ze dreven hem het holle Bessemewegske in en doodden hem met twee nekschoten. Goed één week voor de bevrijding van Noorbeek als eerste Nederlandse gemeente op 12 september 1944.

St. Brigida

Wij stappen nu Noorbeek binnen en vinden rechts en links voldoende horeca-gelegenheden. Ook op D'r Pley, het hart van Noorbeek, waaraan ook op een kunstmatig opgeworpen

(vlucht)heuveltje - een motte - de middeleeuwse dorpskerk staat, evenals de kapel van de dorpspatrones St. Brigida.

In die kapel vindt men ook een folder over de kerk, de kapel en het kerkhof rondom de kerk. Aan de voet van de kerktoren twee oude hardstenen grafkruisen uit 1608 en 1631 van resp. *Peter Avssem*s en *Cornelis Kevers*, de ene schout, de ander schepen van *Norbeck*.

Een oude spelling die ook recht doet aan de uitspraak in het hedendaagse lokale dialect van de plaatsnaam Noorbeek.

Let wel: klemtoon op de eerste lettergreep!

Bert Melchior

Het gedachteniskruis voor Dennis Hartmann

Sittard en Sint Rosa: een onverbrekelijke eenheid

Reeds eeuwenlang zijn Sittard en Sint Rosa met elkaar verbonden. De Rosakapel prijkt hoog op de Kollenberg.

En dan is er de Rosaproces­sie en de Rosakermis: welke Sittardenaar wil die evenementen missen ?

Op de achtergrond werkt het Sint Rosa Comité hard om de kapel in goede staat te houden en de evenementen in goede banen te leiden.

Lima

Hoe komt Sint Rosa van Lima eigenlijk in Sittard terecht ? De heilige verbleef namelijk haar hele leven in Lima, de hoofdstad van Peru. Ze werd aldaar in 1568 geboren en ze overleed er.

Na haar overlijden in 1617 werd zij, betrekkelijk kort daarna, in 1668 zalig verklaard. Drie jaar later volgde haar heiligverklaring.

De paters dominicanen vormen waarschijnlijk de verbinding tussen Lima en Sittard. Deze orde had namelijk kloosters in onder meer Sittard en Peru. De paters hebben zich veel moeite gegeven om de Rosadevotie te bevorderen. Zeker heeft de publicatie in Rome van een boek over Sint Rosa, geschreven in 1664 door de dominicaan Leonardus Hansen, het proces van de heiligverklaring een belangrijke impuls gegeven.

Stadsbestuur

Bij een dreigende dysenterie-epidemie in de tweede helft van de zeventiende eeuw kreeg het stadsbestuur van Sittard van de dominicanen het advies om de H. Rosa aan te roepen. Het bestuur van de stad nam dit advies over en beloofde, dat Rosa tot stadspatrones uitgeroepen zou worden, indien de epidemie Sittard niet zou teisteren. Toen de epidemie inderdaad Sittard voorbij ging, werd Rosa in 1669 tot patrones van Sittard benoemd. Tevens werd een andere belofte ingelost, namelijk de bouw - in 1675 - van een Rosakapel op de Kollenberg.

Lou Schmeits

Ook zou voortaan jaarlijks een Rosa-processie worden gehouden.

Rosacomité

Het beheer en het onderhoud van de kapel wordt sinds mensenheugenis geregeld door het Sint Rosa Comité. Het comité wordt bestuurd door een tiental leden onder leiding van de deken van Sittard. Zij beijveren zich voor de instandhouding van de kapel en de Sint Rosa-tradities. Het merendeel van de leden is de zeventig jaar gepasseerd, maar in het comité hebben ook een paar "jongelieden" zitting, van wie de leeftijd zich rond de vijftig beweegt.

Lou Schmeits

Lou Schmeits maakt sedert 1972 deel uit van het comité. Hij volgde zijn vader op, een traditie binnen het comité, waaraan - door uitstедigheid van kinderen - tegenwoordig niet meer de hand kan worden gehouden.

Als secretaris is Lou Schmeits volledig op de hoogte van het wel en wee van de Rosakapel. Hij weet, dat er met zo'n gebouw altijd wat aan de hand is.

Onlangs bleek, dat de beide openslaande deuren van de kapel en het bovenlicht aan vervanging toe waren. Het herstel - met toestemming van Monumentenzorg - zou waarschijnlijk een bedrag van € 10.000 te boven gaan.

Vriendenkring

Gelukkig is er dan de Vriendenkring. Ruim 250 Vrienden van Sint Rosa krijgen elk jaar in juli een brief van het comité met het vriendelijk verzoek om bij te dragen.

Het tijdstip van verzenden van de brief is niet willekeurig gekozen. De Rosaproces­sie vindt namelijk plaats op de laatste zondag van augustus, een indrukwekkende gebeurtenis, waarbij zo'n duizend mensen meelopen. De proces­sie trekt vanuit de Michielskerk aan de Oude Markt naar de Rosakapel, een afstand van een kleine drie kilometer. Harmonie St. Joseph en de Philharmonie Sittard, de schutterij, het mannenkoor: ze zijn allemaal van de partij. Via Markt en Putstraat gaat het naar de Kollenbergweg, langs de zeven voetvallen en de Hof van Olijven.

Bij de Rosakapel vindt tenslotte een korte plechtigheid plaats, waarna de stoet voor het Te Deum teruggaat naar de Michielskerk.

Sint Rosa Sociëteit

Hoeveel Sint Rosa kan een mens aan? Er blijkt in Sittard ook nog een Sint Rosa Sociëteit te bestaan. Al bijna 25 jaar komen oud-Sittardenaren op de Sint Rosazondag terug naar hun geboortestad om de processie bij te wonen, maar vooral ook om elkaar te ontmoeten en oude herinneringen op te halen.

Inspecteren

Het is nog stil, als Lou Schmeits begin augustus op een zonnige morgen bij de Rosakapel komt om te inspecteren of de reparaties aan de deuren goed zijn uitgevoerd. Hij heeft een gemeentelijke ontheffing en mag met de auto tot bij de kapel komen.

De deuren en het bovenlicht zijn juist opgeleverd. De kapel staat er verder ook goed bij.

Alle afspraken voor de processie en andere evenementen zijn gemaakt.

Lou Schmeits kijkt tevreden. Alles is gereed om Sittard weer haar Rosadag te bezorgen.

Ben Brader

De kapel, gereed voor de Sint Rosadag

Sint Rosa Kapelke

Bie Zitterd oppe Kollenberg
Dao sjteit ein aauwd kapelke.

De koorjòng kump, es 't klökske trump
Mit mèsbouk en ein sjelke.

Dao roupe veer sint rosa aan,
- Dao, tösje klee en kaore, -

Veur allenei die, jònk of aauwd,
in zitter zeen gebaore.

Sint Rosa is zien Patrones,
Die 't van de pes bevriede.

Wie dèks et saer auch zommer woort,

Wie dèks et sjormde of sjniede,
Dat haauwt veer in de erinnering,

Of Zitterd muis zich sjaame...

Sint Rosa, sjtaot eur kènjer bie,
Veur noe en ummer. Amen."

Felix Rutten

In de slagschaduw van het Kruis

Sinds kort staat in de tuin van Zorgcentrum Proteion Sint Jozef een heus veldkruis.

Bij de inzegening van dit kruis door mgr. E. de Jong merkte deze op, dat de bewoners met het plaatsen van dit veldkruis een tweede zorgmanager erbij hadden gekregen. Tot Christus mogen we immers altijd vol vertrouwen gaan, om al onze zorgen en vreugden met Hem te delen. Ook de zusters die ooit op deze plaats neerstreken, na verdreven te zijn uit Duitsland, stelden hun vertrouwen op het kruis hetgeen blijkt uit onderstaand verhaal.

Het verhaal over de zusters van onze Lieve Vrouw

Altijd heeft in de congregatie van de zusters van Onze Lieve Vrouw de diepe overtuiging geleefd, dat men alleen over de Kruisweg en de Calvarieberg tot de verheerlijking van Christus kan komen. Sterker nog, hun ideaal blijft: Verrijzenis – vreugde om het kruis, dat men dragen mag als onderscheiding van Christus volgelinge.

Kruis en Verrijzenis-vreugde

Dit geldt zeker ook voor de zusters van Onze Lieve Vrouw, die door verdrijving en vervolging uit Duitsland “*Der Kulturkampf*”, zich in Wessem konden vestigen. Sedert de opheffing van de katholieke afdeling van het ministerie van Eredienst, had de ijzeren kanselier “Bismarck”, met drastische maartregelen de zaak met ijzeren handen aangepakt. De katholieke kerk was volgens hem een rem voor de Duitse eenheid en voor iedere ontwikkeling en vooruitgang van de cultuur.

Dus volgde opheffing van vrijheid, godsdienst en onderwijs, verbeurdverklaring, verbanning, vervolging en beroving van bestaansmogelijkheid. Lijdelijk verzet kenmerkte de houding van de katholieken, terwijl de bisschoppen fel protesteerden tegen iedere onrechtvaardige inbreuk. Maar deze heldhaftige houding bracht de ijzeren kanselier tot de beruchte mei wetten: ordes en congregaties werden opgeheven en kerkelijke goederen aan de kerk onttrokken.

Maar hoe moest dat nu verder? Wat met ijver opgebouwd was, werd plotseling met evenveel haast neergehaald. De congregatie keek neer op ruïnes.

En toch; was er wel iets gebeurd buiten Gods wil?

“Nee”, zei de generaal-overste. “Geen reden tot moedeloosheid. Er is verdriet en pijn maar onze liefde blijft onverminderd brandend en actief. Christus vinden wij overal en altijd. Zie maar naar Christus aan het kruis, symbool van redding en heil voor ieder van ons.”

In Wessem

In 1877 kwam een kleine groep, veelal oudere zusters naar Wessem, waar ze het huis van de vroegere burgemeester Corbey aangeboden kregen. De hele bezitting: huis, grote tuin, schuur en stal, omgeven door een hoge muur.

Het nieuwe veldkruis in de tuin van Sint Jozef

Binnen deze enclave stond het kruis, opgericht in de tuin als symbool van redding en heil.

De gebouwen werden ingericht, als kapel, bewaarschool, naaischool. Ook het basisonderwijs ging van start en de verpleging van zieken in de wijk werd ter hand genomen. Reeds lang geleden werd dus al op deze plek zorg verleend en dit gaat door tot op de dag van vandaag want nu staat op deze plek Zorgcentrum Proteion Sint Jozef.

Het veldkruis in de tuin van Sint Jozef

Met het plaatsen van het nieuwe veldkruis in de tuin van Sint Jozef willen we eenieder, die deze plek bezoekt de geledenheden geven om op eigen wijze te bidden of zomaar te vertoeven bij de lijdende Christus. Dat daarbij dezelfde troost en hulp ontvangen mag worden als de zusters van Onze Lieve Vrouw, die ondanks alle beproevingen, pijn en verdriet, ook op deze bijzondere plek baden en vertrouwden op de Christus aan het kruis.

Diaken A. Dohmen,
Geestelijk verzorger van sint Jozef
Met dank aan de heer W. Vogels uit Wessem

Nepomucenus in Thorn

In “Kapellen en Kruisen” nummer 47 meldt de schrijver van het artikel “Nepomucenuskapel in Thorn opnieuw ingezegend”, dat niet geheel duidelijk is, waarom Nepomucenus in Thorn terecht is gekomen. Deze heilige is namelijk afkomstig uit Nepomuk in het huidige Tsjechië en de relatie met Thorn ligt niet voor de hand.

Patroonheilige

Pater P.J. Clijster Csr uit America reageert. Hij schrijft, dat Johannes Nepomucenus in 1729 heilig is verklaard; hij werd de patroonheilige van de kapittels, de bestuurscolleges van kloosters. De bouw van de Thornse Nepomucenuskapel in 1742 valt dus kort na de heiligverklaring.

De Zuidelijke Nederlanden hoorden toen staatkundig bij de Donaumonarchie, waardoor er lijnen liepen van Bohemen naar hier.

Op grond van bovenstaande argumenten lijkt het daarom aannemelijk, dat het Thornse kapittel een kapel bouwt en die toewijdt aan de H. Nepomucenus.

Wittem

Pater Clijster weet ook nog te melden, dat er in Wittem een Nepomucenus te vinden is. Het bekend klooster aldaar was oorspronkelijk bestemd voor de Capucijnen, die hun kerk toewijdden aan de H. Nepomucenus. In de gevel van de kerk kwam een prachtig stenen beeld van de heilige te staan.

Toen de Redemptoristen in 1836 het klooster overnamen, verhuisde Nepomucenus naar de kloostertuin. In 1961 werd de nieuwe kapel gebouwd. Het beeld kreeg daarin een ereplaats.

Het beeld van de heilige in Wittem

Het beeld van Nepomucenus in Thorn

Moordkruis in Haelen tot tweemaal toe geroofd

We zijn in de bossen bij Haelen. Het asfalt van de Speckerweg glanst zachtjes in het late zonlicht. Rechts van de weg een open plek. Met een kruis. Een schijnbaar vredige plek in het bos, waar bijna een eeuw geleden een gruwelijke moord werd gepleegd.

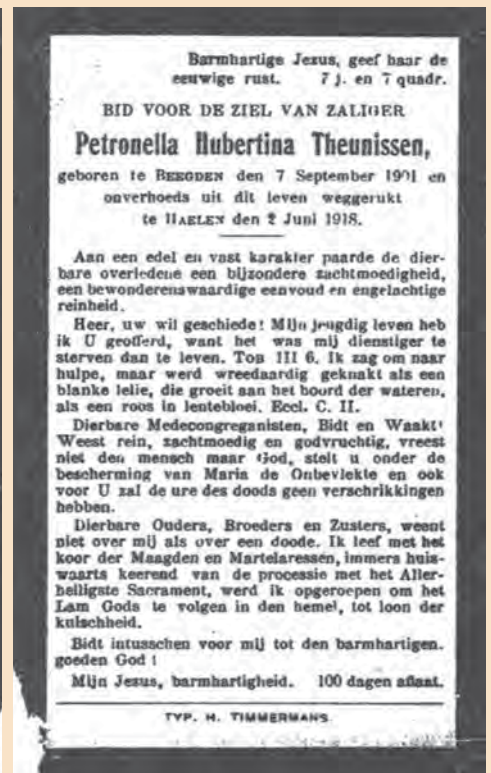
Hoogmis

Het is zondagmorgen, 2 juni 1918. Nelleke Theunissen uit Baexem 16 jaar oud, werkzaam op de eenzaam gelegen hoeve Spekerhof van de familie Gubbels in Haelen, gaat na de Hoogmis en de sacramentsprocessie in haar eentje terug naar huis. Op de heenweg was haar een manspersoon opgefallen, die zij al vaker in de omgeving had waargenomen. Hij had haar ook al eens aangesproken.

Droevig verwond

Op de boerderij verwacht men Nelleke aan het middagmaal. Als ze niet komt, raakt men ongerust. Pachter Gubbels gaat op onderzoek uit en vindt "het ontkleede en droevig verwonde lijk van het 16-jarig meisje met afgesneden hals en een lange wonde over de borst".

De Limburger Koerier van 4 juni 1918 meldt verder, dat de marechaussee "des avonds om half tien te Roggel arresteerde zekeren 35-jarigen P. van Oevelen, leerlooiersknecht aldaar, vader van vier kinderen. Hij bevond zich te midden eener biddende menigte, die volgens plaatselijk gebruik des avonds in de kerk den rozenkrans bad voor een afgestorvene die boven aarde stond".

Doodsprentje van Nelleke Theunissen

Bij een huiszoeking bij de dader wordt het met bloed bevlekte mes aangetroffen.

Gevangenis van Roermond

De moordenaar legt de volgende dag een volledige bekentenis af.

Zwaar geboeid wordt de dader naar de gevangenis van Roermond overgebracht. Bij de rechtbank te Roermond wordt op 22 augustus 1918 door het Openbaar Ministerie levenslange gevangenisstraf geëist. Het Gerechtshof in 's Hertogenbosch veroordeelt hem tenslotte tot 20 jaar gevangenisstraf.

Het oudste nichtje Mia onthult het kruis, dat twee dagen later weer gestolen zou worden

Moordkruis verdwenen

Enige tijd na deze gebeurtenissen is aan de Speckerweg op de plaats van het misdrijf een kruis opgericht.

Ruim negentig jaar nadien wordt Haelen opgeschrikt door het bericht, dat het corpus van het kruis afgezaagd en verdwenen is.

Familie Theunissen

Rika Colbers - Theunissen uit Haelen zegt, dat het kruis altijd een belangrijke rol in haar familie gespeeld heeft. De vermoorde Nelleke was een zus van Rika's vader. Het is de tijd van de grote gezinnen en het gezin van vader Harry en moeder Anna telt 13 kinderen.

Ook de broers en zussen van haar vader stichten grote gezinnen, waardoor de familie zeer uitgebreid wordt. De dramatische gebeurtenissen van eertijds hebben hun stempel gedrukt op de familie. Bij bijeenkomsten wordt het drama nog vaak aangestipt. Het herinneringskruis in het bos wordt eigenlijk beschouwd als eigendom van de familie. Het is dan ook een grote schok, als in april van dit jaar blijkt, dat dieven het corpus van het kruis hebben afgezaagd. Niet alleen de familie, maar ook de mensen van Haelen zijn onthutst over deze daad. Har Hendrix van het Bezoekerscentrum Leudal besluit actie te ondernemen. Hij wendt zich tot de *Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg*, waar men de beschikking heeft over een gietijzeren corpus. Een timmerman wordt gecharterd om het houten kruis te renoveren. Vervolgens wordt het nieuwe corpus aangebracht en op zaterdag, 29 mei wordt het kruis onthuld. De familie Theunissen is met ruim 30 personen aanwezig. Het wordt een echte familiedag

Wederom geroofd

Wie vervolgens op 2 juni de krant open slaat leest het ontstellend bericht, dat het gietijzeren corpus, enkele dagen na de inzegening, wederom is geroofd. De familie is aanvankelijk sprakeloos, maar laat het er niet bij zitten. Al snel wordt via internet onderling beraad gevoerd: er moet in ieder geval een nieuw corpus komen. Kort daarop brengt een vriendin een ouderwets houten kruis met corpus, dat ze voor weinig geld op een rommelmarkt gekocht heeft. Een paar handige familieleden bevestigen het kruis op het bestaande kruishout. De familie Theunissen heeft het weer voor elkaar gekregen.

Ben Brader

De verzorgsters van het nieuwe kruis, de nichtjes Annie en Rika

Herinneringen

***Aan de Speckerweg in Haelen ligt het bos
Waar ooit méér dan de wind doorspeelde
Met hoge bomen en donkere paden
Weelderige groei van berk, heide en mos.***

***Deze natuur, getuige van een moord
Al jaren lang bevestigd door dit kruis
Vertolker van onze gedachten
Tevens vertaler van het stille woord.***

***Wij waren met dit trieste lot begaan
Herinneren ons grootmoeders woorden:
“Oos Nelleke waas altied zoea braaf!”
Dan pinkte ze weg, vaak menige traan.***

***Als kind lopend vanuit Baexem met vader
Naar het kruis van tante Nelleke
Over bospaden vol geheimzinnigheid
Achterom kijkend, nog bang voor de dader.***

***Voor ons was de terugtocht zwaar
Maar Pap wist het zo te spelen:
“Loup mer vlot door en vraag aan Mam
Höbtj gae de bokeskook al gaar?”.***

Rika Colbers-Theunissen

De Lieve Vrouwkes van Limburg (2)

In het Heiligdomsjaar 1937 verscheen bij Uitgeversmaatschappij Ernest van Aelst te Maastricht/Vroenhoven een boekje "De Lieve Vrouwkes van Limburg", waarin 21 kerken en kapellen worden beschreven, waar Maria op een bijzondere wijze vereerd wordt.

Het boekje is geschreven door Adolf Welters, destijds kapelaan aan de Basiliek van OL Vrouw te Maastricht en later als pastoor verbonden aan de St. Nicolaaskerk te Valkenburg.

In het boekje is elke plaatselijke Maria beschreven en op liefelijke wijze afgebeeld door Jeanne Hebbelynk en Liesje Thomassen. Deze keer is het de beurt aan Onze Lieve Vrouw van Genooi, die in haar kapel in Venlo wordt vereerd.

ONZE LIEVE VROUW VAN GENOOI, VENLO

LANGS de groene boorden der Maas, ten Noorden van Venlo, overschaduwde door dichte kastanjeboomen, ligt de eeuwenoude en drukbezochte genadekapel: Genooi. »In gen Oode«, was de oude naam, die beteekent een verhoogde weide te midden van een sompige, waterachtige streek.

In deze kapel, die in 1917 werd vergroot en door den geboren Venlonaar Mgr. Schrijnen werd ingezegend, wordt vereerd O.L. Vrouw van Genooi, een mooi gekroond Mariabeeld, met het Jezuskind op den linkerarm.

Op de plek, waar nu de kapel staat, werd in 1423 een vrouwenklooster gebouwd »Mariendael in der Ooden« genoemd. Het waren zusters van de Derde Orde van Sint Franciscus.

In 1582 werd het klooster verwoest en verbrand door de Geuzen, zoodat de

vrome zusters verstrooid werden. Langzaamaan kwamen echter de nog levende zusters terug en gingen in 1599 veiliger wonen, binnen de stad in het klooster »Trans Cedron«.

Daar verlangden zij echter een strengere levenswijze te volgen en sloten zich daarom in 1614 aan bij de Congregatie der Annuntiaten.

Dat de zusters echter het oude klooster in gen Oode niet vergaten, al waren ook slechts zwartgerookte puinhoopen overgebleven, is te begrijpen.

Daarom liet de overste Sara Herlin in 1631 een nieuwe kapel bouwen op de puinhoopen van het oude klooster en plaatste er het veel vereerde Mariabeeld. Maar het waren onrustige jaren en de vesting Venlo werd meer dan eens omringd en belegerd door doortrekkende legers.

Reeds één jaar na den bouw in 1632 sloeg Frederik Hendrik het beleg om Venlo en de schrik sloeg de arme zusters om het hart, toen ze vernamen dat de ruwe krijgers ook om de kapel gelegerd waren. Wat stond nu weer te verwachten?

Vol moed en vertrouwen trokken toen eenige zusters de poort uit naar het legerkamp van Graaf Willem van Nassau, die te Genooi verbleef.

Het moet een wondere tocht geweest zijn, toen de moedige zusters daar te midden van de verwonderde soldaten stonden te praten met den legeroverste.

Vrijmoedig echter bepleitten zij hun zaak en vroegen niets anders dan het Mariabeeld uit de kapel te mogen redden. Het was zeker niet te veel gevraagd, maar Graaf Willem schudde met zijn hoofden beleefd, maar resoluut antwoordde hij:
»Susterkens dat beldt wil ick hier houden,

't is een soet schoon beldeken; 't is mij plesier dat aen te sien; ick heb vermaeck daerin en sal 't bewaren dat niemant dat sal schinden, darop sijt gerust.«

Of de »susterkens« gerust waren? ... Zij gingen zeker met tranen in de oogen terug naar Venlo, om aan hun medezusters te vertellen, dat hun zending mislukt was. Maar toch hadden zij groot vertrouwen op Maria's hulp, want zie.... tijdens het beleg bleef het Wonderbeeld gespaard en zelfs: *Geen kogel raakte de kapel.*

In 1923 werd plechtig het 5de eeuwfeest van O.L.Vrouw van Genooi gevierd en het Genadebeeld door Haar grooten vereerder en Venlonaar, Mgr. Schrijnen, gekroond.

Mariakapel Oost-Maarland opnieuw vernield

De Mariakapel aan de Rijckholterweg in de Eijdense kern Oost-Maarland is voor de tweede keer dit jaar volledig vernield. De ijzeren omheining werd door onbekenden geforceerd, het plexiglas kapot geslagen en het Mariabeeld op de stenen trappen aan gruzelementen gegooid. De broederschap Maarland – beheerder van het kapelletje – heeft bij de politie aangifte van de vernielingen gedaan.

Eerder dit jaar, tijdens oud op nieuw, was de toen pas gerevoveerde Mariakapel ook al het doelwit van vanden, die toen vermoedelijk met vuurwerk de boel opbliezen. Dankzij sponsorgeld van zowel particulieren als bedrijven kon de kapel redelijk snel weer worden opgebouwd; op pinkstermaandag vond de hernieuwde inzegening door pastoor Ivo Krewinkel plaats.

‘We dachten dat de kapel door de ijzeren omheining en het plexiglas ‘hufterproof’ was gemaakt’, verzucht broederschapsecretaris Olaf Tossings. ‘Maar in deze tijd blijkt zelfs dit soort maatregelen niet voldoende. En wat doe je eraan? Camerabeveiliging is niet te betalen en wachtlopen klinkt wel romantisch, maar dat werkt in de praktijk natuurlijk niet. Dan moet je elke nacht minstens een persoon paraat hebben staan’.

De politie zegt geen idee te hebben in welke richting de daders gezocht moeten worden. Ook kan ze niet bevestigen, dat het de laatste tijd ’s avonds en ’s nachts rond het kapelletje onrustig is en er in het gebied drugs verhandeld worden, zoals Tossings beweert.

Ivo Kok (Dagblad De Limburger, 28 augustus 2010, krantdigitaal.limburger.nl)

Foto: Chris Steegs

De politie onderzoekt de zaak

Vrijwilligersdag 2010

Stichting kruisen en kapellen Maasgouw

De Stichting Kruisen en kapellen Maasgouw georganiseerde ook dit jaar voor haar leden een vrijwilligersdag. Het evenement is wederom een groot succes geworden. Vorig jaar werd tot genoegen van alle deelnemers in Wessem de eerste vrijwilligersdag georganiseerd. Nu was het pittoreske Stevensweert aan de beurt.

Op 28 augustus jl. kon voorzitter Lei Peeters de aanwezigen die in hun vrije tijd actief bezig zijn met het behoud van het cultureel religieus erfgoed in Maasgouw verwelkomen.

Pastoor Creemers bij de inzegening van het kruis

Na een bezoek aan de Stephanuskerk, gevolgd door een bezoek aan het museum en de vestingwerken vertrok het gezelschap naar de St. Annadijk.

Daar hadden zich inmiddels het dameskoor van Stevensweert, alsook talrijke belangstellenden opgesteld. De voorzitter vertelde de 80 aanwezigen dat op deze plaats het 35^e kruis in de gemeente Maasgouw is opgericht. Een van de doelstellingen van de Stichting kruisen en kapellen Maasgouw die in 2007 werd opgericht, is niet alleen de restauratie van bestaande kruisen, kapellen en religieuze buitenbeelden, maar ook de plaatsing van nieuwe als daar een aanleiding toe is. Een nieuw kruis, zijnde een devotiekruis en dus geplaatst uit pure geloofsuiting, is geplaatst uit dankbaarheid door de familie Peeters-Lybeer.

Ora et labora

Het kruis en de hardstenen blok kwamen vrij bij het ruimen van graven van het parochiekerkhof in Stevensweert. Het leek een goede gedachte om dit kruis een nieuwe bestemming te geven. Frans Pex uit Ohé en Laak fungeerde als dorpsmid en nam de laswerkzaamheden voor zijn rekening en Michel Utens uit Echt nam de hardsteen onder handen.

Van gemeentewege zal binnenkort de bestrating worden aangelegd. De tekst onder het kruis "Ora et Labora" is de kloosterregel van de H. Benedictus van Nursia, en de Nederlandse vertaling is Bid en Werk. De tekst heeft als doel de voorbijganger op te roepen tot een moment van bezinning en gebed.

Initiatief

Pastoor Creemers prees het initiatief en sprak de hoop uit dat velen die in de loop der jaren dit kruis zullen passeren eens vaker zullen stilstaan bij al het goede dat Jezus voor de mensen heeft betekend. Hij merkte ook op dat het merkwaardig is dat het kerkbezoek nog steeds dalende is, maar dat het aantal gerestaureerde en nieuwe wegekruisen elk jaar stijgt. Er zijn dus mensen die het belangrijk vinden dat het kruis van Christus zichtbaar en tastbaar onder ons aanwezig blijft. Wat je ook doet: in Limburg kom je overal onze Lieve Heer tegen. En dat is een getuigenis voor nu en de toekomst.

Nadat het kruis was ingezegend en bewierookt zong het dameskoor het lied "Wanneer ik door de velden ga". Hierna hing het echtpaar Peeters-Lybeer een bloemenkrans aan het kruis en werd iedereen uitgenodigd voor koffie en vlaai bij hen thuis.

Award

Tijdens het gezellig samenzijn nam wethouder Ton Forschelen van de Gemeente Maasgouw het woord. Hij vertelde, dat de reden voor zijn aanwezigheid was het uitreiken van de "vrijwilligersaward" aan het dagelijks bestuur van de Stichting Kruisen en kapellen Maasgouw.

Nadat de voorzitter de award in ontvangst had genomen constateerde hij dat de stichting alleen maar goed kan functioneren dankzij de hulp van de vele vrijwilligers.

De wethouder kon daarna 17 personen uit de 10 kernen van Maasgouw feliciteren en een oorkonde en mooi boeket bloemen overhandigen.

Lei Peeters

De vrijwilligers met rechts wethouder Forschelen na het uitreiken van de awards

Jan Jansen, geen onbekende bij de lezer van "Kapellen en Kruisen", zag in de buurtschap Terziet bij Epen een vakwerkhuis met kruisbeeld aan de voorgevel. Het werd een foto, waarbij woorden verder overbodig zijn.

Ludiek ?

Het WK voetbal 2010 werd door menigeen uitbundig beleefd. Op diverse horecalocaties stonden TVschermen op het terras. Op een zwoele avond tezamen met vrienden naar de verrichtingen van het Nederlands elftal kijken, ja, dat heeft wel iets.

Het Hotel Rumpenerhof in Brunssum dateert van om en nabij 1920 en heeft een terras. Bij de bouw van het hotel is in de gevel een marmeren kruis aangebracht met daarop een metalen corpus. Dat kruis maakt sinds jaar en dag onderdeel uit van het terras. De bevolking daarvan is in de loop der jaren drastisch veranderd. Meestal zijn het, zeker op de zojuist geschetste dagen, fanatieke fans van het Nederlands elftal. Daar is verder niks verkeerd mee. Men zag steeds, bij het bereiken van weer een ronde verder door het Oranje elftal, de onderlinge kameraadschap toenemen. Ouwe jongens krentenbrood vierde hoogtij. Het is niet bekend op welke dag het is gebeurd. Maar opeens meende een van de enthousiastelingen op het terras, bij een winnende goal van het Nederlands elftal, in de gekruisigde Christus een juichend iemand te zien. Waarop de Heer spontaan tot Oranjefan werd verklaard door het omhangen van een oranje krans. Deze hangt er al enige tijd, het terras is inmiddels opgeruimd. Het is geen buitenzitwee meer. Wie weet voor hoelang.

Ed. van Gelder

Faits divers

Algemeen Nut Beogende Instellingen (ANBI)

Wie de moeite neemt om de door de Belastingdienst opgestelde alfabetische lijst van de Algemeen Nut Beogende Instellingen in zijn geheel door te vlooien, moet daar wel enige tijd voor uittrekken. De lijst telt 1115 pagina's met ruim 30.000 instellingen.

Al lezende krijgt men een goed inzicht in de verscheidenheid van instellingen, die een goed doel nastreven. Aan het oog van de verbaasde lezer ontrolt zich een bont palet aan organisaties. Van een "Vleermuiswerkgroep" tot een "Club van circusvrienden Nederland". Maar er is ook eenvoudigweg een "Toneelvereniging Ons genoeg" en een "Stichting Middel-eeuwse religieuze en profane insignes". En niet te vergeten de "Stichting Nederlands Kampioenschap Handmelken" en kende u trouwens de "Nederlands-Belgische Schildpaddenvereniging"? Onze aandacht ging natuurlijk speciaal uit naar instellingen, die een kruis of een kapel in hun naam dragen.

We vonden de volgende stichtingen:

Stichting Kruisen en Kapellen in de Gemeente Venray in Merselo

Stichting Kruisen en Kapellen in Limburg in Roermond

Stichting Kruisen en Kapellen Thorn in Thorn

Stichting Maasbreesse Wegkapellen in Baarlo

Als een organisatie door de Belastingdienst is aangewezen als ANBI kunnen giften door de schenker onder bepaalde voorwaarden van de inkomstenbelasting worden afgetrokken.

De ANBI-status kunt u aanvragen bij de Belastingdienst/Oost-Brabant in 's Hertogenbosch.

Uw stichting of vereniging dient wel eerst een fiscaal nummer aan te vragen. Dat doet u bij uw plaatselijke belastingdienst.

Nadere bijzonderheden op www.belastingdienst.nl/giften

Rectificatie

Gerard Laugs attendeerde er op, dat in het artikel in het vorige nummer van "Kapellen en Kruisen" over de wegkruisen van Ohé en Laak de tekst onder de beide foto's is verwisseld. Dat is dan bij deze rechtgezet!

Nieuw wegkruis in Simpelveld

Op 25 september vindt in Huls (Simpelveld) de officiële onthulling plaats van een nieuw wegkruis. Op initiatief van Marc Hermans uit Elkenrade (Gulpen-Wittem) en Frans Abels uit Huls is dit monumentje bij hoeve Keversberg geplaatst. Dit als een blijvende herinnering aan dertien burgers die in deze omgeving op 25 september 1944 bij de evacuatie van Kerkrade door Duitse mortierscherven de dood hebben gevonden.

Kapellen krijgen huisnummers

Zoals iedere burger geacht wordt te weten is op 1 juli 2009 de Wet basisregistratie voor adressen en gebouwen (Wet BAG) in werking getreden.

Gemeenten zijn verplicht om aan allerlei opstalletjes, zoals garageboxen, vakantiewoningen, electriciteitshuisjes, die dat nog niet hadden, een huisnummer toe te kennen. Kapellen worden nu dus ook onder deze categorie geschaard.

Stichtingen, die eigenaar zijn van een of meer kapellen, kunnen dus binnenkort een gemeentelijk schrijven verwachten, waarin aan hun kapellen huisnummers worden toegekend.

Aan dit gemeentelijk besluit kunnen, aldus schrijft een gemeente voor alle duidelijkheid, geen andere rechten worden ontleend dan het voeren van deze nummeraanduiding.

Bij de gemeente is desgevraagd een huisnummerbordje voor uw kapel te verkrijgen.

Α en Ω

De Werkgroep Kruisen & Kapellen Valkenburg (Seringenstraat 2 te 6301 XE Valkenburg) zoekt voor een van de door haar gerestaureerde wegkruisen de letters Alpha & Omega in klassieke stijl met een hoogte van 10 à 15 cm van massief metaal zoals brons of koper.

Uw reactie kunt U per e-mail richten aan h.melchiors@hetnet.nl of glaheije@home.nl, dan wel telefonisch 043-6042051 of 6014147.

Gietijzeren kruis in de aanbieding

Chris Willems uit Ubachsberg heeft tegen een bescheiden vergoeding van de gemaakte kosten een gietijzeren kruis met voetplaat en corpus beschikbaar.

Het kruis moet wel in Limburg blijven. Reageren kan via chr-willems@planet.nl of telefonisch 045-5751390.

Heerbaan Thorn